
STYRESAK 13/20

ÅRSMELDING FOR VEST-AGDER-MUSEET 2019

Går til

Styrets medlemmer

Styremøte

27. februar 2020

Saksbehandler

Gunhild Aaby, Susan Reinhardtsen, John Olsen

Vedlegg

1. Årsmelding for Vest-Agder-museet 2019

Saksfremlegg

Vest-Agder-museet utarbeider hvert år styrets årsberetning og museets årsmelding. Styrets årsberetning skal tilfredsstillende formelle krav til denne, og foreslås vedtatt i sak 10/20. I tillegg utarbeider museet en årsmelding som gjør rede for museets virksomhet det siste året, her under gjennomførte arrangementer, vedlikeholdsprosjekter, status på samlingsforvaltning osv. Styret oppfordres til å ta denne til orientering.

Forslag til vedtak

1. Styret tar Årsmelding for Vest-Agder-museet 2019 til orientering.
2. Styret legger Årsmelding for Vest-Agder-museet 2019 frem for representantskapet til orientering.

Vest-Agder-museet IKS

Forord

Hva slags museum er Vest-Agder-museet? Vi er et regionalt museum – eid av kommunene og fylkeskommunen i tidligere Vest-Agder fylkeskommune. Vi løser flere regionale oppgaver innenfor samlingsforvaltning, dokumentasjon, formidling – og bistand til lokalmuseene som ikke er en del av VAM. Samtidig er vi også et lokalt museum. Flere av våre avdelinger er viktige møtesteder i sine lokalsamfunn, ikke bare som museer, men også som «minikulturhus». Museene samler inn, dokumenterer, bevarer og formidler den lokale historien. Vest-Agder-museet er i tillegg en nasjonal aktør. Når det gjelder museenes samfunnsrollearbeid, plastbåtens historie, jernbane-, industri- og krigshistorie har Vest-Agder-museet en nasjonal posisjon og forvalter nasjonalt viktige kulturminner. Flere av museets ansatte arbeider også på et nasjonalt nivå, med roller i styret i Norges museumsforbund, Museumsforbundets seksjoner, Kulturrådet og ICOM. I 2019 har museet tatt steget videre som en internasjonal aktør innenfor samfunnsrolle og museumsetikk – gjennom initiativet til å opprette en ny komité for etiske dilemma i ICOM og gjennom prosjektet «Identity on the Line», et samarbeidsprosjekt med museer og universiteter i sju land. Prosjektet er støttet av EU-programmet Creative Europe, og Vest-Agder-museet er «Lead Partner».

D/S Hestmanden og krigsseilerhistorien er ett av museets nasjonale ansvarsområder. Helt siden før konsolideringen i 2016 har museet, styret og politikere arbeidet for å sikre skipet driftsmidler som muliggjør en langsiktig og forutsigbar drift med vedlikehold og formidling. I 2019 lyktes en med å få dette inn på statsbudsjettet for 2020.

Setesdalsbanen er et annet nasjonalt viktig kulturminne. Der er situasjonen omvendt. BaneNOR har varslet en ny vurdering – og mulig kutt i tilskuddet til de norske museumsbanene. Dette vil bety kroken på døra for banen, og det er derfor gledelig å se det engasjementet denne trusselen har vakt blant alle våre støttespillere.

Hvilken betydning kulturminnene museet forvalter har, ble i 2019 understreket på slutten av året, da Sjølingstad Uldvarefabrik ble formelt fredet. Bevaringen av fabrikken er viktig på mange måter, både som et særegent industrisamfunn, gjennom å være et av de få industriminnene knyttet til tidlige kvinnearbeidsplasser, men ikke minst fordi fabrikken er et levende kulturminne. Her bevares og formidles ikke bare bygg og maskiner, men også kompetansen i å vedlikeholde og drifte disse. Dette er kanskje det viktigste aspektet ved Sjølingstad Uldvarefabrik.

At Vest-Agder-museet har en relevans for mange, vises gjennom et stadig økende besøk ved de fleste av våre museumsavdelinger. I realiteten har besøket også i år gått opp, hvis en ser bort fra Hestmanden som på grunn av manglende tilskudd måtte ligge ved kai i 2019. Museets slagord, «Vi forteller din historie», forplikter når det gjelder å være et museum for alle. Sørlandet har utfordringer med utenforskap. Museet mener derfor det er viktig å fortsatt kunne gi ut gratis årskort til familier med utfordrende økonomi, asylsøkere og innvandrere. For andre år arrangerer også Tingvatn forminnekamp og samarbeidspartnere «alternativ jul» i Hægebostad, et viktig tiltak som underbygger museets arbeid med å knytte sammen nasjonale utfordringer med lokale løsninger.

HØYDEPUNKTER 2019

- Prosjektet «Identity on the Line» fikk tildelt midler fra Creative Europe. Samarbeid mellom sju land med Vest-Agder-museet som «Lead Partner».
- Økt besøk ved 8 av 11 avdelinger – besøksrekord i Flekkefjord og på Lista. Totalt besøkte nesten 120 000 personer Vest-Agder-museet i 2019.
- Etter flere års arbeid fra museet, styret, politikere og eksterne støttespillere fikk en i 2019 sikret varige vedlikeholdsmidler til D/S Hestmanden.
- Museet deler ut gratis årskort til familier med utfordrende økonomi og flyktninger.
- Mottatt kr xx i ekstra prosjektilskudd.
- Ny permanent utstilling om andre verdenskrig på Lista åpnet på Nordberg fort i juni.
- Restaureringen av den fredede Østhassel redningsstasjon var ferdig på sensommeren.
- Nye omvisningstilbud om spøkerier på Gimle Gård ble godt mottatt og trakk nye grupper besøkende til Gimle.
- Pedagogisk opplegg for KKG «Bjørnson og Collett på Gimle» knyttet sammen levende formidling, litteraturhistorie og lokalhistorie.
- Egenprodusert forestilling, «Vandring i julemørket» ble utsolgt ved Kristiansand museum og svært positivt mottatt.
- Markering av Gustav Vigelands 150-årsjubileum, med en rekke arrangementer for barn og voksne og utvikling av historisk vandring i Gustav Vigelands Mandal.
- Synlighet i sentrum ved pynting av tre historiske juletre m/info i butikkvindu i Gågada i Mandal.
- Over 10 000 besøkte Vest-Agder-museets juleverksted og utstilling på torvet i Kristiansand i desember.
- Ny vognhall for vedlikeholdsmaskiner fullført på Setesdalsbanen.
- Nytt publikumsmottak ved Kristiansand kanonmuseum ble fullfinansiert
- Kanonen på Kristiansand kanonmuseum ble restaurert og tilbakeført til kamuflasjefarger fra 2. verdenskrig.
- Sjølingstad Uldvarefabrik ble 10. desember fredet etter kulturminneloven §§ 15 og 19.
- Fokus på kompetanseheving – en person har gjennomført fagskolen og en har tatt fagbrev.
- Fokus på miljø – bl.a. gjennom etablering av oljeutskiller på Setesdalsbanen.
- Vikingting på Tingvatn med vekt på opplevelser og historisk håndverk ble nok en gang en stor suksess.
- Åpen julefeiring med fellesskap, mat, lek og gaver til alle – et viktig arrangement ved Tingvatn fornminnepark i samarbeid med frivillige.
- Det kulturellstøttede involveringsprosjektet «Sammen om fortellingen» startet opp med skoleprosjekter ved Kristiansand kanonmuseum og Flekkefjord museum.
- Boka «Plastic II – historier om plastbåten» kom ut på tampen av året og fikk gode anmeldelser lokalt og nasjonalt.
- Fra 2019 kan billetter, årskort og arrangementer samt museets publikasjoner kjøpes på nett.

ÅRSMELDING

VEST-AGDER-MUSEET 2019

FORNYING

Vest-Agder-museet er i kontinuerlig utvikling innenfor alle deler av virksomheten. I 2019 ble arbeidet med verkstedhall på Kristiansand museum startet opp, mens gjenreisningen av uthuset til Våningen på Sjølingstad Uldvarefabrik ble fullført. Arbeidet med restaureringen av kanonen på Kristiansand kanonmuseum og oppmalingen av denne i autentiske farger ble også fullført 2019. Nye prosjekter og utstillinger bidrar til at Vest-Agder-museet opprettholder og aktualiserer sin relevans både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Nytt museumsbygg og magasiner

Vest-Agder-museet arbeider for å etablere nytt museumsbygg og magasin i Kristiansand. Museet samarbeider med Kilden, Sørlandets Kunstmuseum og Lindesnes fyr om å realisere planene for et felles magasin. Dette vil sikre en god oppbevaring av museets 40 000 gjenstander knyttet til museene i Kristiansand samt gi en bedre oversikt over samlingen. I dag er VAM blant museene i landet med dårligst oppbevaringsforhold for sine gjenstander.

Museumsbygget vil primært være et formidlingsbygg. I tillegg til rom for utstillinger og undervisning, vil bygget inneholde verksted for utstillingsproduksjon og konservering. Utstillingene kan deles i tre kategorier: En permanent by- og regionhistorisk utstilling, en båthall til utstillinger om områdets maritime historie og plastbåtens historie og utvikling nasjonalt, og til sist lokaler for vandreutstillinger/temporære utstillinger. Museet har i 2019 arbeidet videre med formidlingsinnhold og utomhusplan.

Bedre publikumsfasiliteter

Vest-Agder-museet har utfordringer med publikumsfasilitetene ved mange av sine museer. Nytt publikumsmottak ved Kristiansand kanonmuseum ble fullfinansiert i løpet av 2019, på Setesdalsbanen er perrongene utbedret og nye toaletter under bygging, mens en i Mandal ser på muligheter for bedre adkomst for publikum og for universell utforming i forbindelse med forprosjekt for «museum for de fem store kunstnerne».

Aktiv samfunnsrolle

Vest-Agder-museet har i 2019 intensivert arbeidet som aktiv samfunnsaktør og tatt steget inn på den internasjonale arenaen. I juni kom den gledelige nyheten om at Creative Europe støtter prosjektet

«Identity on the Line» med 1,28 millioner Euro. Vest-Agder-museet vil fungere som Lead Partner og jobbe tett sammen med museer og universiteter i Norge, Sverige, Danmark, Polen, Litauen, Slovenia og Kroatia i perioden 2019-2023. Det er ansatt egen prosjektleder i 100 % stilling og prosjektassistent i 30 % stilling.

«Identity on the Line» handler om langtidskonsekvensene av syv ulike migrasjonsprosesser – påtvungne eller frivillige – i Europa i løpet av de siste 100 årene. Museumsansatte fra alle deltagende institusjoner vil intervju mennesker som ble berørt av disse prosessene og deres etterkommere. Det innsamlede materialet vil bli brukt i separate utstillinger i de respektive landene og formidlet gjennom en felles vandretstilling i Europa, publikasjoner, skoleopplegg og internasjonale workshops for museumsansatte. Vest-Agder-museets delprosjekt handler om arven fra andre verdenskrig – de fortsatt tabubelagte historiene etter den tyske okkupasjonsmakten; historier som har blitt holdt hemmelige innad i familiene. Arbeidet startet opp 1. september 2019. Flere av Vest-Agder-museets ansatte fra ulike avdelinger deltar i prosjektet.

«Identity on the Line» inngår også på flere vis i Vest-Agder-museets prosjekt «Sammen om fortellingen – lokalt og internasjonalt», som er støttet av Kulturrådet gjennom samfunnsrolleprogrammet (2018-2020). En viktig målsetting med prosjektet er å forankre samfunnsrollen internt i museet og å åpne opp for inkludering og involvering av eksterne. Konkret har vi aktivt involvert lokalbefolkningen i arbeidet med de lokalhistoriske utstillingsprosjektene som pågår i Vest-Agder-museet: på Kristiansand kanonmuseum (Ungdom møter Møvik), ved Flekkefjord museum (Fortid, nåtid, framtid) og ved Mandal museum (elevprosjektet Arbeidsliv i Mandal). De to første prosjektene har kommet godt i gang i 2019 og vært spennende, både som prosess og resultat.

Vest-Agder-museet har også i 2019 fulgt opp et inkluderingstiltak som kom som følge av forrige store samfunnsrolleprosjekt, «Ikke bare greit – om å være fattig på Sørlandet». I samarbeid med eierkommunene deler museet ut årskort til familier med økonomiske utfordringer. Vi har også en ordning med gratis kort til flyktninger. I 2019 leverte vi ut 68 årskort og 294 flyktningekort.

FAGLIGE PRIORITERINGER

Vest-Agder-museet har definert fem tematiske hovedområder for en pågående femårsperiode; militærhistorie, industrihistorie, maritim historie, byggeskikk og besøksstedenes lokalhistorie. Om mulig skal det legges størst vekt på perioden etter 1940. Fokuset gjelder for alle arbeidsområder, dvs. forskning, forvaltning, formidling og fornying. Rollen som aktiv samfunnsaktør er en tilnæringsmåte til alt arbeid ved institusjonen og nevnes derfor ikke som tematisk hovedområde.

Militærhistorie

Første halvdel av 2019 var preget av arbeidet med å etablere krigshistorisk utstilling på Lista i samarbeid med Vest-Agder fylkeskommune. Utstillingen fikk tittelen «Krigen på Lista» og ble lagt til bygg 22 på Nordberg fort. Den åpnet 22. juni.

Denne sommeren ble også hovedattraksjonen på Kristiansand kanonmuseum, kanonen, presentert for publikum og presse i kamuflasjefarger. Da kanonen måtte overflatebehandles og males på nytt, ble det besluttet å reetablere krigstidens originalfarger. Den hadde siden 1980-tallet vært malt skipsgrå. Originalfarger var bevart i kanonstillingen i kasematten og kunne overføres til kanonen. Kanonen fremstår nå i fargene den hadde i 1943. Høsten 2019 startet også arbeidet med å etablere en lokalhistorisk utstilling i sambandsbunkeren på Kanonmuseet. Utstillingen «Menneskene og Møvik» og skal fortelle historien til fortet i perioden det var i drift (1941-1959). Det er fokus på soldatene, arbeiderne, krigsfangene og sivilistene som var på stedet. Et sjettede historisk skilt på Kanonmuseet ble høsten 2019 satt opp ved sambandsbunkeren.

På Odderøya ble det utarbeidet en brosjyre om de underjordiske anleggene. Det ble innhentet flere kalkyler og tilstandsrapporter og arbeidet videre med finansiering for å kunne tilrettelegge anleggene for publikum.

Industrihistorie

Nettverksarbeid og prosjekter: Vest-Agder-museet har deltatt i nasjonalt nettverksarbeid knyttet til både Arbeiderkultur og arbeidslivshistorie og Teknologi og industrihistorie. I førstnevnte har museet representant i arbeidsgruppe for et forskningsprosjekt om tilknytningsformer i arbeidslivet et historisk perspektiv (støttet av Kulturrådet). Vi deltar også i et treårig, kulturrådsstøttet prosjekt knyttet til minner.no, hvor industriminne er vårt bidrag inn.

Rådgivning: Vest-Agder-museet sitter i arbeidsgruppe for industrihistorisk senter på Ballastbrygga i Mandal. Museet var videre representert i en rådgivende faggruppe i Industrianleggenes fellesråd for et prosjekt om fagforeningenes og arbeidstakernes rolle på de 15 tekniske og industrielle industrianleggene, noe som resulterte i boka «Når fortida blir framtida».

Seminarer: To ansatte deltok på seminaret «Industridokumentasjon og bedriftsarkiv i fokus». Seminaret var et samarbeid mellom SIKa, Arkivforbundet og museumsnettverkene.

Industridokumentasjon: I forbindelse med rivning av fabrikkbygningen til Hydrofoilen/Westamarin i Mandal, ble foto og gjenstander tatt hånd om (januar 2019).

Formidling: VAMs ansatte har holdt foredrag for eksterne aktører der tema har vært ulike sider ved industrihistorien. Museet har også levert tekst og foto knyttet til Siloen i Kristiansands historie. Materialet skal brukes av SKMU i forbindelse med informasjonstavler der Kunstsiloen bygges.

Samarbeid med Riksantikvaren (RA): Det teknisk og industrielle kulturminnet Sjølingstad Uldvarefabrik har blitt fredet etter kulturminneloven i 2019. Vest-Agder-museet har samarbeidet tett med RA om å utforme et fredningsvedtak som gir rom for å fortsette «vern gjennom bruk»-tankegangen ved den levende museumsfabrikken.

Maritim historie

Vest-Agder-museet stilte med 16 båter og én støpeform på båtmessen «Sjøen for Alle» 19.-24. mars. Standen til VAM på rundt 650 kvadratmeter var godt synlig og godt besøkt. VIP-åpningen tirsdag 19. mars ble avholdt ved museets utstillingsstand, og ca. 5000 var innom.

Den årlige regattaen for klassiske norske plastbåter ble avholdt søndag 25. august i Nodeviga. 21 båter stilte til start, mens åtte båter var utstilt på land. Godt besøkt med rundt 750 besøkende.

Oppfølgeren til «Plastic» (2011) kom ut i desember 2019. «Plastic II – historier om plastbåten» er rikt illustrert og presenterer flere av plastbåtprodusentene fra Agder; Ancas, Kristiansand Båtindustri, Hannevika Båtbyggeri, Chr. Christiansen Livbeltefabrikk i Risør og Joda Båtbyggeri. Videre inneholder boken et portrettintervju av Eivind Amble, en av landets mest kjente og anerkjente båtkonstruktører. Plastic II har også en grundig gjennomgang av dokumentasjonsprosjektet «En klassiker gjenoppstår», som Vest-Agder-museet gjennomførte i perioden 2015-2017. Prosjektet gikk ut på å lage en ny Skibspplast Sportsmann 11' junior fra de originale formene. Artikkelen skildrer dette arbeidet i detalj. Opplaget er på 2000 bøker.

Bygningsvern og byggeskikk

Med sine 102 fredede eller verneverdige bygg skal Vest-Agder-museet være en kompetanseinstitusjon innen byggeskikk og bygningsvern. Museets arbeid skal være knyttet til bygningsvern på egen bygningsmasse, kompetanseheving blant egne håndverkere og overføring av kunnskap internt i museet. I tillegg skal museet arbeide for eksterne kurs og kompetansespredning i håndvertermiljøet på Agder og rekruttering til restaureringshåndverkerfaget. Dette gjøres gjennom samarbeid med fylkeskonservatoren og videregående skole samt arrangementer som håndverkskafeer og kursvirksomhet. I 2019 hadde museumshåndverker i Kristiansand et prosjekt med Tangen videregående skole om istandsetting av Haubitz Hall på Odderøya. Elevene fikk en innføring i grovt bindingsverk med historikk og deltok i praktisk arbeid med utskifting av dårlige bygningsdeler. Det ble også inngått et samarbeid med Fortidsminneforeningen om prosjektet «Kulturminner for alle» om fremtidig kurs og formidling til videregående skole.

Besøksstedenes historie

Besøksstedene har et naturlig fokus på lokalhistorie, noe som kommer til uttrykk i mindre utstillinger, aktiviteter og prosjekter. Målet er at avdelingene også skal ha lokalhistoriske basisutstillinger. I 2019 åpnet ny utstilling på Nordberg fort, «Krigen på Lista». Arbeidet med utstillingen «Menneskene og Møvik» ved Kristiansand kanonmuseum er godt i gang, og planleggingen av den lokalhistoriske utstillingen ved Flekkefjord museum har begynt.

BESØKSTALL

Vest-Agder-museet har i 2019 hatt en god utvikling med økning i besøkstallet ved omtrent samtlige avdelinger sammenliknet med 2018.

Det totale antall gjester er likevel gått ned, noe som i stor grad skyldes at besøket ved D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum er redusert med over 11 000 gjester (86 %). Årsaken er at skipet ikke seilte i 2019, men lå til kai ved Bredalsholmen hele året.

Besøkstall ved avdelingene

Totale publikumstall pr. avdeling	2015	2016	2017	2018	2019
Kristiansand museum	16 032	18 083	18 190	13 408	14 418
Odderøya museumshavn	2 855	5 892	4 885	7 727 ¹	6 720
Kristiansand kanonmuseum	9 890	12 458	10 285	8 890	10 969
Gimle Gård	2 830	2 623	3 175	2 909	3 100
Setesdalsbanen	24 804	23 376	28 599	21 821	20 155
Mandal museum (inkl. Vigeland Hus)	3 943	4 432	9 420	4 392	5 293
Sjølingstad Uldvarefabrik	7 809	7 863	8 910	7 743	8 603
Lista museum	16 026	15 819	16 775	15 673	18 375
Flekkefjord museum	8 612	7 709	8 741	8 879	9 798
D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum	Ikke del av VAM	90 ²	5 748	12 979	1 774 ³
Tingvatn fornminnepark og besøkscenter	Ikke del av VAM	Ca. 2 000	Ca. 3 000	2 895	3 730
Formidling utenfor VAMs besøksmål ⁴	Ikke tallfestet	3 865	7 553	14 950	16 440
Totalt	92 801	104 210	125 281	122 266	119 375

To avdelinger satte besøksrekord i 2019. Lista museum passerte for første gang 18000 besøkende, noe som tilskrives jevnt god aktivitet og oppslutning om større arrangementer, også i skuldresesongen. Flekkefjord museum økte besøket med nærmere 1000 gjester sammenliknet med fjoråret og passerte for første gang 9000 besøkende. Økningen er i første rekke knyttet til tilbudet i Krambua. Kristiansand kanonmuseum har hatt en god sesong etter at kanonen ble pusset opp og

¹ Fra 2018 har Odderøya fyr og utstillingen "Unik og uniformert" på Lasarethøyden vært tilbud driftet av Odderøya museumshavn.

² D/S Hestmanden ble overført til Vest-Agder-museet 01.01.2016, men skipet åpnet for publikum først 26. juni 2017.

³ Hestmanden seilte ikke i 2019, men lå til kai ved Bredalsholmen.

⁴ Denne kolonnen er en samlepost for formidling utenfor VAMs ordinære besøksmål 2019: Juletellet på Torvet i Kristiansand (10 040), Odderøya museumshavns klassiske båtutstilling på messa "Sjøen for alle" på Lillestrøm (5000) og Sjølingstads deltakelse med utstillingsstand under Strikkefestivalen i Kristiansand (400). Deltakere i fagseksjonens formidlingstilbud/foredrag er også tatt med i dette tallet (1000).

malt i kamuflasjefarger. Også Mandal museum melder om et oppsving knyttet til Gustav Vigelands 150-årsjubileum. VAM har i tillegg hatt en sterk oppgang i formidlingsaktiviteten utenfor museets egne arenaer de siste årene. Det ligger i museets strategi at vi skal være en synlig aktør i lokalsamfunnet og der folk er. Spesielt stor oppslutning har det vært om juletellet i Kristiansand med verksted og utstilling. I 2019 ble det satt besøksrekord med over 10 000 besøkende i desember. Ellers er ikke alle formidlingstilbud i det offentlige rom tallfestet, slik som fotoutstilling på Torvet i Kristiansand, vindusutstilling med historiske juletrær i gågata i Mandal og Krambua på julemarkedet til Smaabyen Flekkefjord.

FORMIDLING OG LOKALE AKTIVITETER

Vest-Agder-museets formidlingsarbeid tar utgangspunkt i prinsipper og retningslinjer nedfelt i museets formidlingsplan og i planer og strategier på de ulike virkeområdene. Koordinering og utvikling av felles formidling i Vest-Agder-museet er organisert i avdelingsoverbyggende arbeidsgrupper under ledelse av museets formidlingsleder.

Utøvelse og ansvar for Vest-Agder-museets formidling ligger til den enkelte avdeling. Museet kan vise til betydelig variasjon og stor bredde i formidlingstilbud, samarbeidsformer og metoder.

Pedagogisk virksomhet

Vest-Agder-museet er en sentral samarbeidspartner for den fylkeskommunale kulturelle skolesekken (VAF-DKS) på kulturarvfeltet. Ansvar for tilbudene i de lokale, kommunale kulturelle skolesekkene ligger til den enkelte avdeling.

Barnehage- og skolebesøk pr. avdeling	2015	2016	2017	2018	2019
Kristiansand museum	4 082	3 839	5680	3800	3800
Gimle Gård	333	77	108	503	572
Odderøya museumshavn	27	1 222	119	421	468
Kristiansand kanonmuseum	841	714	350	207	56 ⁵
Setesdalsbanen	996	768	1 848	712	1230
Mandal museum og Vigeland hus	811	1 064	1 746	542	1604
Sjølingstad Uldvarefabrik	1 446	1 116	1 771	1282	1493
Lista museum	2 753	882	1 754	1687	800
D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum	-	-	0	1772	1015
Flekkefjord museum	4 283	2 679	4683	3804	2792
Tingvatn fornminnepark og besøksenter	-	300	300	470	440
Fagseksjonen	-	650	370	443	- ⁶
Totalt	15 572	13 311	18 729	15 643	14 270

⁵ DKS på Kristiansand kanonmuseum for skoleåret 2019/20 lagt til vår 2020 i stedet for på høsten som tidligere år.

⁶ Skoleturneen "Ikke bare greit" for skoleåret 2019/20 er lagt til vår 2020 i stedet for høst 2019.

Skole- og barnehagebesøket ligger noe lavere enn i 2018. Transportkostnadene er fremdeles den store utfordringen for skolene. Noen steder er museumsbesøk nesten utelukkende knyttet til DKS, slik som på Lista museum, som i år hadde færre DKS-tilbud enn avdelingen vanligvis har. Den største økningen var i Mandal, som hadde inne et stort DKS-opplegg for fem trinn knyttet til Gustav Vigeland's 150-årsjubileum. Flekkefjord, som vanligvis har skoler og barnehager som aktive brukere av lokalmuseet, opplevde en nedgang i oppslutning om ordinære pedagogiske tilbud, men større deltakelse blant barn og unge i ulike arrangementer. Hestmanden, som i 2018 var på tokt og tok imot elever i andre havner, hadde i 2019 kun skolebesøk gjennom Kristiansand kommunes DKS.

Museets tilbud er organisert som turneer på skolene og som museumsbesøk. I 2019 fikk Vest-Agder-museet antatt 14 tilbud i fylkeskommunal og lokal DKS innen programområdene forhistorie, kulturarv og visuell kunst. Formidlingsgruppas felles satsning i 2019 var, foruten videreføringen av formidlingsopplegget *Ikke bare greit – om å være fattig på Sørlandet*, arbeid med inkludering av skoleelever gjennom det kulturrådsstøttede samfunnsrolleprosjektet *Sammen om fortellingen*. Skoleelever skal på ulike måter involveres i arbeidet med utvikling av innhold til lokalhistoriske utstillinger. Kristiansand kanonmuseum, Flekkefjord museum og Mandal museum deltar i prosjektet. Kristiansand museum har i 2019 satset aktivt på tilrettelagte tilbud til ulike grupper: SFO-dager, barnehagedager og senioromvisninger.

Avdeling	Pedagogisk tilbud i 2019
Kristiansand museum	<ul style="list-style-type: none"> ○ Jegersteinalderen, 4. trinn, DKS-tilbud ○ Arkeologi/steinalder, barnehage og småskoletrinn ○ Gamle påsketradisjoner, barnehage og småskoletrinn ○ Lavvu og laft, 4. – 7. trinn ○ Byen vår før elektrisiteten kom, 2. trinn, DKS-tilbud ○ Skolen i gamle dager, 1. – 4. trinn ○ Fra ull til klær, 1. – 5. trinn ○ Julevandring i Bygaden, alle trinn og voksenopplæringen ○ Jul i gamle dager med aktivitet, barnehager og småskoletrinn ○ Omvisninger i friluftsmuseets tre avdelinger ○ Barnehagedagene i juni: Fra korn til brød ○ SFO-dagene i juni: Korn til brød ○ Senioromvisninger i Bygaden i oktober og november ○ Vinterferieprogram: Det sanselige 1700-tallet
Gimle Gård	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tilbud om omvisning for skoler og barnehager gjennom hele året. ○ Bjørnson og Collett på Gimle gård, videregående skole ○ Jul på Gimle, grunnskolen og barnehager
Odderøya museumshavn	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tilpasset aktivitetsopplegg til barnehager og forskjellige klassetrinn knyttet til museumshavns ulike tilbud ○ Båten for alle, 5. – 6. trinn, DKS-tilbud

Avdeling	Pedagogisk tilbud i 2019
Kristiansand kanonmuseum	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tilbud om omvisning for skoler og barnehager gjennom hele året ○ Samarbeidsprosjekt med Møvig skole, 9c: «Ungdom møter Møvik», filmer og intervjuer om Møvik og krigen
Setesdalsbanen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Skole- og barnehagekjøring i juni
Mandal museum og Vigeland hus	<ul style="list-style-type: none"> ○ «Gustav Vigeland 150 år» på Vigeland hus, 8. – 10. trinn, DKS-tilbud ○ «Kreativt treskjærerverksted» på Vigeland hus, 3. – 4. trinn, DKS-tilbud ○ Bursdagsfeiring, Gustav Vigeland 150 år, barnehager i Mandal kommune
Sjølingstad Uldvarefabrik	<ul style="list-style-type: none"> ○ Den levende museumsfabrikken, industrihistorie for 8. trinn, DKS-tilbud ○ Omvisning og ullverksted tilpasset hele skoleløpet ○ Førjulsaktiviteter
Lista museum	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tilpasset opplegg til barnehager og andre grupper knyttet til Lista museums ulike tilbud. ○ Arkeolog for en dag, 4. trinn, DKS-tilbud ○ Hervoll mølle, 3. trinn, DKS-tilbud ○ Da Amerika kom til oss, DKS-tilbud
D/S Hestmanden	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hestmanden i krig – historier om krigsseilerne, 9. – 10. trinn, DKS-tilbud
Flekkefjord museum	<ul style="list-style-type: none"> ○ Det tilbys tilpasset opplegg til barnehager og forskjellige klassetrinn knyttet til Flekkefjord museums ulike tilbud og alle utstillinger ○ På tur med museumsskøyta Solstrand, 5. trinn, DKS-tilbud ○ Tatjana L. K. Gulbrandsen, DKS-tilbud ○ Phuc van Dang: "Naturlige selvportretter", 8. – 10. trinn, DKS-tilbud ○ Videregående skoles årsutstilling, juleutstillingen «Engler» og andre temporære utstillinger
Tingvatn fornminnepark	<ul style="list-style-type: none"> ○ Det tilbys tilpasset opplegg til barnehager og forskjellige klassetrinn knyttet til kulturhistorie relatert til symboler og håndverk ○ Den vandrende tråden – Tekstilhåndverk i folkevandringstid, 4. trinn, DKS-tilbud ○ Ulike tilbud til skolene på "skoledagen" under Vikingting

Nye utstillinger

Det er et vidt spenn i Vest-Agder-museets publikumstilbud og avdelingenes muligheter for formidling og fornyelse gjennom utstillinger. De fleste avdelinger mangler egnede lokaler for visning av temporære utstillinger, spesielt i Kristiansandsområdet. Oversikten viser kun nyproduserte og temporære utstillinger i 2019. Basisutstillinger og eldre utstillinger er følgelig ikke med her.

Avdeling	Nye utstillinger i 2019
Odderøya museumshavn	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utstilling om plastbåtens historie og småbåtliv etter andre verdenskrig ○ Ny aktivitet: følebasseng i aktivitetsbodene
Kristiansand museum	<ul style="list-style-type: none"> ○ «Det sanselige 1700-tallet», temporær utstilling
Mandal museum og Vigeland hus	<ul style="list-style-type: none"> ○ «Skåret i tre». Vigeland hus, juni-oktober ○ «Gustav Vigeland og tresnittet». Andorsengården juli-desember
Sjølingstad Uldvarefabrik	<ul style="list-style-type: none"> ○ Sjølingstad Uldvarefabrik 125 år. Foto fra 1919 og 2019 ○ Resten av året helt enkle utstillinger knyttet til sesongaktiviteter og skoleopplegg: Industrihistorisk utstilling, strikkeutstilling, vinterferie-, påske- og juleutstillinger med bruk av eget materiale
Lista museum	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bronsealderutstilling tatt ned, erstattet med aktivitetsutstillingen «Vikingtellet» ○ «Krigen på Lista», ny utstilling om andre verdenskrig på Lista ○ Fire temporære utstillinger med samtidskunst, i samarbeid med Galleri Lista Fyr ○ Sørlandsutstillingen på Nordberg fort i samarbeid med fylkeskommunen ○ «Afrikaskøytene» - ny, permanent miniutstilling på Listeskøyta kystkultursenter
Flekkefjord museum	<ul style="list-style-type: none"> ○ Videregående skoles årlige utstilling ○ StreetArt, utstilling med arbeider utført av 5. klasse ○ Laksefestivalen: Fotoutstilling i samarbeid med Erik Peersen ○ Sommerutstilling: Phuc van Dang «Black lines» ○ «Aarenes lærfabrikk» i samarbeid med Flekkefjord kunstforening ○ Skole- og barnehageutstillingen "Engler", førjulsutstilling
Tingvatn fornminnepark	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bjørn Hougen: «Snartemofunnet»
Andre arenaer	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utstilling av 16 klassiske plastbåter og 1 støpeform under båtmessa "Sjøen for alle" på Lillestrøm i mars ○ Historisk juletreutstilling med pynt fra ulike perioder i telt på Torvet i Kristiansand i desember 2019. ○ Historisk juletreutstilling i vindu i gågata i Mandal i desember 2019. ○ «Høie i blått» om stoffprøver fra Høie fabrikker, Utstilling på Digitalt Museum ○ «Gamle leker» leker fra Flekkefjord museum, Utstilling på Digitalt Museum

Digital formidling og kommunikasjon

VAM følger museets digitale strategi i arbeidet med digital formidling og kommunikasjon. Strategien oppdateres jevnlig og minst én gang i året.

Vestagdermuseet.no er museets fremste kommunikasjonskanal på nettet, godt supplert av sosiale medier, men vi formidler også via andre nettsteder. VAM drifter bildedatabasen Agderbilder.no og Museumogsamfunn.no med engelsk versjon Museumandsociety.com (nettsted om museenes samfunnsrolle, utviklet av VAM). Til det nye, internasjonale samarbeidsprosjektet, «Identity on the Line», er det sammen med partnerne utformet egen kommunikasjonsstrategi og nettstedet I-ON.museum.

VAM publiserer også på Digitalt Museum, der vi lagde to nettutstillinger i 2019 og har gjort bruk av nettstedet Industrimuseum.no, som et ledd i arbeidet med satsningsområdet industrihistorie. Industrimuseum.no skal etter hvert gå inn i Digitalt Museum, og arbeidet med å overføre nettartikler fra det ene nettstedet til det andre ble påbegynt i 2019. Prosjektet knyttet til Minner.no, der VAM bidrar med innsamling og publisering av industriminne, er videreført i 2019.

Arrangementer 2019

JANUAR

Dato	Arrangement	Sted
6. jan.	Konsert og åpning av kunstutstilling	Nordberg fort
11. jan.	Kurs i minneinnsamling m/Memoar	Odderøya museumshavn
22. jan.	Museumsaften: «En sjøens helt – krigsseilerhistorie»	Tingvatn fornminnepark
25. jan.	Museumsaften: Kveding og gangardans med Sigrid K. Jore	Tingvatn fornminnepark
27. jan.	Nålebinding – foredrag, demonstrasjon og prøve-selv	Tingvatn fornminnepark
30. jan.	Fotokveld med Flekkefjord Historielag	Flekkefjord museum

FEBRUAR

Dato	Arrangement	Sted
9. febr.	Strikkelørdag m/strikkedesigner Wenche Roald	Sjølingstad Uldvarefabrik
14. febr.	Håndverkerkafe*. Smart energisparing i gamle hus	Sjølingstad Uldvarefabrik
16. febr.	Sjølingstad Uldvarefabrik: Foredrag og utstillingsstand	Vitengarden, Jæren
19. febr.	Direktesending fra NRK, «Norge nå» om bord	D/S Hestmanden
18.-22. febr.	Vinterferieaktiviteter	Odderøya museumshavn
18. - 20. febr.	Vinterferieaktiviteter	Vigeland hus
18. og 21. febr.	Vinterferieaktiviteter	Flekkefjord museum
19. - 22. febr.	Vinterferieaktiviteter	Sjølingstad Uldvarefabrik
19. og 21. febr.	Vinterferieverksted	Nordberg fort
22. - 24. febr.	Vinterviking, «Den vandrende viking III»	Tingvatn fornminnepark

MARS

Dato	Arrangement	Sted
12. mars	Historiekveld, Gustav Vigeland i Mandal	Mandal museum
14. mars	Fotokveld «for folk over 60 med sine foreldre»	Kristiansand folkebibliotek
19. - 24. mars	Utstilling av 16 klassiske plastbåter og én støpeform	Sjøen for alle, Lillestrøm
20. mars	Strikke kafé	Nordberg fort
23. - 24. mars	Sjølingstad Uldvarefabrik: Stand med salg og visning av Sjølingstadgarn	Kristiansand strikkefestival

APRIL

Dato	Arrangement	Sted
1. april	Vårfestspillene, konsert	Gimle Gård
4. april	«Kraften i det å være annerledes» - er et talkshow om psykisk helse og kultur – Flekkefjord museum som medarrangør	Kvinesdal kulturhus
11. april	Feiring av Gustav Vigelands 150-årsjubileum	Vigeland hus
13.-16. april	Påskeaktiviteter	Sjølingstad Uldvarefabrik
14. april	Påskeaktiviteter	Kristiansand museum
16. april	Påskeverksted	Nordberg fort
18. april	Skjærtorsdagskonsert m/Lars Jakob Rudjord	Nordberg fort
13.-15. april	Påskeferieaktiviteter, omvisninger og grafikkverksted	Vigeland hus
18.-22. april	Påskeverksted	Odderøya museumshavn
24. april	Bunadkafé. Foredrag, demonstrasjon og omvisning	Sjølingstad Uldvarefabrik
24.-25. april	Sykurs i samarbeid med «Vi syr i Mandal»	Sjølingstad Uldvarefabrik

MAI

Dato	Arrangement	Sted
5. mai	Aktivitetsdag med bagasjeromsmarked	Tingvatn fornminnepark
8. mai	Foredrag m/Magne Haugland	Nordberg fort
12. mai	17. mai-verksted	Kristiansand museum
12. mai	«Finn-frem-dagen» i regi av Kristiansand orienteringsklubb på friluftsmuseet	Kristiansand museum
26. mai	Minibyens dag	Kristiansand museum
24. - 26. mai	Vikingting	Tingvatn fornminnepark
26. mai	Turist i egen region	Sjølingstad Uldvarefabrik

JUNI

Dato	Arrangement	Sted
31. mai-2. juni	Seaweedfestival i samarbeid med Lindesnes fyr	Odderøya museumshavn
1. juni	StreetArt-party – Flekkefjord museum i samarbeid med Smaaby	Flekkefjord
2. juni	Sesongstart på Setesdalsbanen	Setesdalsbanen
2. juni	Turist i egen by	Odderøya museumshavn

2. juni	Turist i egen by	Kristiansand kanonmuseum
2. juni	Turist i egen by. Åpent skip	D/S Hestmanden
2. juni	Rundtur på Vest-Lista, naturlostur med Lista museum som medarrangør	Lista
12. - 14. juni	Barnehage- og skolekjøring	Setesdalsbanen
15. juni	Sesongåpning med saueslepp	Sjølingstad Uldvarefabrik
15. juni	Maritim dag på Bredalsholmen – i samarbeid med Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernseier	D/S Hestmanden
15. juni	Arbeidslag for håndverksinteresserte	Tingvatn fornminnepark
16. juni	Den store museumsdagen, «Kloke hender – håndverk som skaper» – fellesarrangement som markerte sesongåpning i Vest-Agder-museet	Tingvatn fornminnepark
16. juni	Stort arrangement m/Vita Velo og Utvalgt kulturlandskap Vest-Lista	Nordberg fort
16. juni	Korpskonsert	Nordberg fort
15. juni - 20. aug.	Ullverksted for barn hver dag i sesongen	Sjølingstad Uldvarefabrik
19. juni	Vigelandjubileet. Utstillingsåpning: «Skåret i tre»	Vigeland hus
22. juni	«Krigen på Lista» - åpning av ny, permanent krigshistorisk utstilling	Nordberg fort
27. - 30. juni	«Rep.øvelse» - arrangement i samarbeid med Lister Forsvarshistoriske Forening	Nordberg fort

JULI

Dato	Arrangement	Sted
23. juni - 28. juli	D/S Hestmanden har sommeråpent skip	Bredalsholmen, Kristiansand
Mandager i juli/aug.	«Jakten på de stjalne smykkene», skattejakt (6 arrangementer)	Gimle Gård
Torsdager i juli/aug.	«Det spøker ikke på Gimle Gård», teateromvisning (6 forestillinger)	Gimle Gård
25. juni - 13. aug.	Byvandring på tirsdager v/ Flekkefjord museum	Flekkefjord sentrum
26. juni-7. aug.	Onsdagsaktiviteter på museet	Flekkefjord museum
1. juli - 10. aug.	Sommerprogram med aktiviteter hver dag	Kristiansand museum
Onsdager i juli	Sommerverksted for barn	Nordberg fort
Torsdager i juli	Familieunderholdning med Pelle Krabbe på barnas Sommer på Torvet	Odderøya museumshavn på Torvet i Kristiansand
5. juli	Utstillingsåpning: «Gustav Vigeland og tresnittet»	Andorsengården, Mandal museum
5. juli	Åpning av sommerutstilling «The black Lines», Phuc Van Dang	Flekkefjord museum
5. juli	Kveldsvandring til Varnes fyr, naturlostur med Lista museum som medarrangør	Lista

7. juli	Slåttedag	Kristiansand museum
8. juli	Røkelseskaret fra Snartemo vender hjem for en dag – foredrag og framvisning	Tingvatn fornminnepark
23. - 25. juli	«Terroristene» av Kolbein Falkeid, teaterstykke v/Kanonproduksjon i kasematten	Kristiansand kanonmuseum
26. juli	Museumsaften: «Håndverkeren som historieforteller» - om perlemaking	Tingvatn fornminnepark
26. - 27. juli	Laksefestivalen – innsamling til lokalhistorisk utstilling på Flekkefjord museum	Bakgården hos P. I. Peersen, Flekkefjord
28. juli	Redningsstasjonens dag	Østhassel redningsstasjon, Lista

AUGUST

Dato	Arrangement	Sted
3. aug.	Gamle heiegårder i Herad, naturlostur med Lista museum som medarrangør	Herad i Farsund
16. aug.	Åpning av aktersalongen	D/S Hestmanden
12. - 16. aug.	Arendalsuka – VAM samarbeidet med museumsforbundet og de andre museene i Agder om debatter og arrangementer	Arendal
18. aug.	Den store familiedagen	Kristiansand museum
24. aug.	Forfattermøte med Gaute Heivoll	Nordberg fort
23. aug.	Museumsaften: Bilder fra Hægebostad på 1940-tallet	Tingvatn fornminnepark
25. aug.	PLASTIKK 2019 – regatta for klassiske plastbåter	Odderøya museumshavn
25. aug.	Samlede klaververker av David Monrad Johansen, konsert	Gimle Gård
25. aug.	Kongsgård dagen i samarbeid med lokale foreninger og institusjoner	Kristiansand museum
31. aug.	Lista Fuglefestival	Nordberg fort

SEPTEMBER

Dato	Arrangement	Sted
1. sept.	Konsert, Nordsjøfestival søndag	Nordberg fort
1. sept.	På skolevei og kirkesti, naturlostur med Lista museum som medarrangør	Lista
5. - 7. sept.	Seminar, Lista Husflidslag	Nordberg fort
6. sept.	Fotokveld «for folk over 60 med sine foreldre»	Kristiansand folkebibliotek
19. sept.	Arbeidslag for håndverksinteresserte	Tingvatn fornminnepark
27. sept.	Museumsaften: Innsamlingskveld for Bygdeboka bind II	Tingvatn fornminnepark
28. sept.	«Himmelske tåker», astronomiforedrag	Nordberg fort
29. sept.	Høstferieaktiviteter	Vigeland hus
30. sept.	Høstferieaktiviteter	Flekkefjord museum

OKTOBER

Dato	Arrangement	Sted
30. sept. - 11. okt.	Høstferieaktiviteter i Agder og Rogalands ferier	Sjølingstad Uldvarefabrik
5. okt.	Høstferieaktiviteter	Flekkefjord museum
5. okt.	Arbeidslag for håndverksinteresserte – Vi rydder gravhauger	Tingvatn fornminnepark
1. og 3. okt.	Høstferieverksted	Nordberg fort
3. okt.	Håndverkerkafé*, milebrenning	Midthasselhuset, Lista museum
5. og 6. okt.	Høstferieåpent skip og aktiviteter i Gamlemessa	D/S Hestmanden
3. - 6. okt.	Høstferieaktiviteter	Odderøya museumshavn
6. okt.	Høstferieaktiviteter	Vigeland hus
Tirsdager i okt.-nov.	Senioromvisninger (6 omvisninger)	Kristiansand museum
8. okt.	«150 år av Agders historie på 150 minutter»; historiekveld i samarbeid med HIFO Agder	Håndverkeren, Kristiansand
13. okt.	Vottedager på Maihaugen. Foredrag og stand ved Sjølingstad Uldvarefabrik	Maihaugen, Lillehammer
18. okt.	Museumsstand under Sørlandsk lærerstevne	UiA
18. - 19. okt.	Agderseminaret «Grenseløst Agder - det som skilte og det som bandt» - Forskernettverk Agder, VAM medarrangør	Kuben, Arendal
20. - 21. okt.	Strikkedager: Kurs, foredrag, omvisning	Sjølingstad Uldvarefabrik
24. okt.	Arkeologiforedrag om Sandefunnet	Nordberg fort
25. okt.	Museumsaften: Innsamlingskveld for Bygdeboka bind II	Tingvatn fornminnepark
30. okt.	«Spøker det på Gimle Gård?». En omvisning utenom det vanlige	Gimle Gård
30. okt.	Historiekveld m/Bård Raustøl og Birgitte Sørensen	Sjølingstad Uldvarefabrik
31. okt.	Torsdagskveld på fortet, bildeforedrag fra krigen	Nordberg fort
31. okt.	Håndverkerkafé*, flytting av hus i et historisk perspektiv	Håndverkeren i Kristiansand

NOVEMBER

Dato	Arrangement	Sted
2. nov.	Artist Talk med Phuc Van Dang	Flekkefjord museum
3. nov.	«Spøker det på Gimle Gård?». En omvisning utenom det vanlige	Gimle Gård
16. nov.	«Aarenes lærerfabrikk» – utstillingsåpning med foredrag	Flekkefjord museum
16. - 17. nov.	Flekkefjord Kunstforenings «Kunsthelg», utstilling	Flekkefjord museum
18. nov.	Fotokveld «for folk over 60 med sine foreldre»	Kristiansand folkebibliotek
19. nov.	Spinnekurs og spinnedag. Kursholder Anne-Grete Anda.	Sjølingstad Uldvarefabrik
22. nov.	Baksteddag og foredrag om juletretradisjoner	Tingvatn fornminnepark
24. nov.	Jul på Gimle	Gimle Gård

30. nov.	Juleverksted	Flekkefjord museum
24. nov.	Pepperkakebaking og nissebesøk	Tingvatn fornminnepark
28. nov.	Torsdagskveld på fortet: Barneleker på 50- og 60-tallet	Nordberg fort

DESEMBER

Dato	Arrangement	Sted
27. nov.-13. des.	Førjulsutstillingen «Engler» med skoler og barnehager	Flekkefjord museum
28. nov. – 23. des.	Krambuas (Flekkefjord museum) julemarked sammen med Svege verksted	Isaksen Sko, Flekkefjord
1.-22. des.	Juletreutstilling og juleverksted i Juleteltet på Torvet	Torvet, Kristiansand
1. des.	Førjulshygge med julemarked	Kristiansand museum
1. des.	Julemarked	Sjølingstad Uldvarefabrik
1. des.	Julestemning på fortet – julemarked	Nordberg fort
4. des.	Vandring i julemørket	Kristiansand museum
5. des.	Historiekveld: «Gustav Vigeland og juletreet»	Vigeland hus
7. des.	Boklansering «Plastic II – historier om plastbåten»	Odderøya museumshavn
8. des.	Vandring i julemørket	Kristiansand museum
10. des.	Fredningsmarkering og Fredningskonsert med «Lyder fra fabrikken».	Sjølingstad Uldvarefabrik
24. des.	Åpen julefeiring – åpent for alle, gratis julemiddag og gaver – i samarbeid med frivillige i Hægebostad	Tingvatn fornminnepark

* «Håndverkerkafé» er et samarbeid mellom Vest-Agder-museet og fylkeskonservatoren i Vest-Agder.

MARKEDSARBEID

Markedsføringsarbeidet i Vest-Agder-museet er koordinert av markedssjefen, som leverer tjenester og støtte i markedsarbeidet i alle avdelingene. Digital annonsering blir viktigere for hvert år som går, men museet velger likevel å videreføre annonsering i reiselivsmagasiner og noe papiravisannonsering, det siste for å være sikre på å nå den eldre målgruppen av publikum.

Slagordet «Vi forteller din historie» er forankret i Vest-Agder-museets verdigrunnlag og går igjen på de fleste av museets kommunikasjonsplattformer som varemerke utad. Målet er å øke bevisstheten til befolkningen om at Vest-Agder-museet består av 11 avdelinger og er Sørlandets største museum.

Hovedarbeidsområder i markedsarbeidet i 2019 har vært:

Digital strategi

Museets digitale strategi legges til grunn i arbeidet med digital formidling og kommunikasjon. Den digitale strategien er den interne guiden til hvilke plattformer som benyttes og hva som publiseres i

digital markedsføring og sosiale medier. Denne veilederen oppdateres hvert år.

Samarbeid med destinasjonsselskapet Visit Sørlandet (USUS)

Vest-Agder-museet er hovedsamarbeidspartner med Visit Sørlandet. I tillegg til at museet benytter reiselivsklyngen aktivt, ble Vest-Agder-museet representert i Visit Sørlandets markedsføringskanaler som i nyhetsbrev, turistguider, nettsider, dyreparkavisen mm.

Besøk i digitale flater/sosiale medier

Museet benytter sosiale medier aktivt, og Facebook er museets utstillingsvindu for profilering av aktiviteter og arrangementer. Her kan også museets følgere få et innblikk i livet «bak kulissene» i museet. Vest-Agder-museet som helhet og hver avdeling er representert med egen side på Facebook, i tillegg til egne sider på museets hjemmesider.

DIGITALT BESØK I 2019

Nettsiden www.vestagdermuseum.no	Brukere: 69 310 (2018: 53 109). Sidevisninger: 246 597 (2018: 214 693)
Sosiale medier (antall «følgere» pr. 01.02.2020)	Følgere på Facebook: 26755 (totalt alle museene) Følgere på Instagram: 9358 (totalt alle museene) Alle avdelingene er til stede på disse plattformene, og mange bruker den aktivt.
Nyhetsbrev	Det har blitt sendt ut 21 eksterne nyhetsbrev. Antall mottakere har økt til 333, mot 193 i 2018.

Billetter på nett

Nytt for 2019 er at nå kan man kjøpe billetter til avdelingenes arrangement på våre hjemmesider. Det benyttes et eksternt billettsystem. Salg av billetter på nett før arrangementer har hatt stor suksess.

Nytt årsprogram

I 2019 ble det for første gang produsert et felles årsprogram for alle museene. I dette kan publikum se alle åpningstider og aktiviteter som skjer igjennom hele året. Den har blitt tatt godt imot, og videreføres til 2020.

Presse

Vest-Agder-museet jobber bevisst med pressemeldinger, og i 2019 ble vi omtalt i media 40 ganger lokalt og nasjonalt. Det jobbes ikke aktivt med overvåking av pressen, så tallet er nok noe høyere.

FORVALTNING

Samlingsforvaltning og digitalisering

VAM opererer med en samlingsforvaltningsgruppe, en inntakskomiteé og såkalte bootcamps, som er intensive registreringsøkter der flere ansatte samtidig jobber sammen i flere dager på en av

avdelingene. I 2019 har samlingsforvaltningsgruppen bestått av 7 personer, derav en samlingsforvaltningsansvarlig og en konservator med ansvar for gjenstandskonservering.

Vi bruker Primus som registreringssystem og det er fortsatt behov for revidering av tidligere registreringer. VAM er aktiv på Digitalt Museum, publiserer jevnlig digitale utstillinger og deltar på relevante seminarer.

Vår fotoansvarlig er også ansvarlig for Agderbilder.no, en database med bilder fra regionen og flere medlemsinstitusjoner og -kommuner.

Gjenstandsregistrering

Ved utgangen av året hadde Vest-Agder-museet 58 900 gjenstander i samlingene, og av disse er 27000 registrert; 23 300 i Primus, resten er katalogkort. Det er en økning av registrerte gjenstander på 2880 gjenstander sammenliknet med 2018. Vi har restriktiv inntakspolitikk som har ført til et inntak på 86 gjenstander i 2019.

Avdeling	Nye registreringer i Primus i 2019	Registrerte gjenstander i Primus totalt pr. 01.01.2020
Mandal museum	104	2309
Flekkefjord museum	23	864
Gimle Gård	37	1748
Sjølingstad Uldvarefabrik	0	562
Kristiansand kanonmuseum	21	112
Lista museum	35	3378
Setesdalsbanen	130	702
Kristiansand museum	103	10045
Hestmanden	0	48
VAM felles	2428	3580
Totalt for VAM	2881	23 300

Bootcamp over to dager ble holdt på Setesdalsbanen i tillegg til ryddedugnad på fellesmagasin Mabergåsen. På Setesdalsbanen fortsatte arbeid på magasin, samt rengjøring av sovevogn. Et hovedfokus i 2019 var registrering av prøvekort knyttet til inntaket fra Høie fabrikker. Arbeidet ble påbegynt i 2018, og ferdigstilt høsten 2019. Ved avdelingene har det vært jobbet med å registrere nye inntak, samt eldre inntak for å ta igjen etterslepet.

Digitalt Museum

Ved utgangen av året hadde VAM til sammen 6886 gjenstander på digitaltmuseum.no. Dette er en økning på 2312 gjenstander fra 2016. Det vil si at 30 % av VAMs registrerte gjenstander er digitalt tilgjengelige på Digitalt Museum. Det ble produsert to nye digitale utstillinger på digitaltmuseum.no i 2019, en om leketøy fra Flekkefjord og en om tekstiler fra Høie.

Avdeling	Gjenstander på DM pr. 01.01.2020
Mandal museum	960
Flekkefjord museum	241
Gimle Gård	246
Sjølingstad Uldvarefabrik	530
Kristiansand kanonmuseum	12
Lista museum	149
Setesdalsbanen	363+83
Kristiansand museum	1601
Hestmanden	22
VAM felles	2762
Totalt for VAM	6886

Fotosamlingene/Agderbilder.no

Museets fotograf har en delt stilling med 50 % arbeidstid for Vest-Agder-museet og 50 % for Agderbilder.no, en fotobase på nett med bilder fra regionen, driftet av VAM i samarbeid med Vest-Agder fylkeskommune og medlemsinstitusjonene.

Ved slutten av året var det drøyt 70 000 bilder i basen. Det er en økning på ca. 4 700 bilder i løpet av 2019. 133 nye kundemapper ble opprettet, og over 700 bestilte bilder ble sendt ut til kunder.

Fotokvelder på Kristiansand folkebibliotek for «Folk over 60, i følge med sine foreldre», og arrangementer i Vennesla og Byglandsfjord, har trukket nærmere 300 personer. Sammen med friluftsutstillinger på torget har vi i løpet av året blant annet fått identifisert rundt 400 tidligere ukjente personer i bildebasen og fått mye ny kunnskap om vårt fotomateriale.

Magasin og konservering

Vest-Agder-museet har flere magasiner, både i Kristiansandregionen og på Lista. Magasinforholdene er generelt sett langt fra tilfredsstillende. Totalt rår Vest-Agder-museet over omtrent 2500 kvadratmeter med magasinplass. Behovet er mye større, og flere mindre magasiner er ikke tilstrekkelig tilrettelagt for funksjonene de skal fylle. Også i 2019 har vi derfor jobbet intenst mot etableringen av et nytt magasin.

Museets konservator med ansvar for konservering og restaurering har i løpet av 2019 utført flere restaureringsoppgaver og gitt råd til eksterne institusjoner som har henvendt seg til museet. Flere samarbeidsprosjekter med andre institusjoner er videreført, hovedsakelig med Sørlandets Kunstmuseum, Universitetet i Agder og Kristiansand Katedralskole Gimle. Årets store prosjekt var konserveringsarbeidet på UiAs «Beatsamling».

Bygningsvern og vedlikehold ved avdelingene

Arbeidet har i 2019 vært knyttet til bygningsvern på egen bygningsmasse, kurs og kompetansespredning. Arbeidet utføres etter antikvariske prinsipper og i tett dialog med Fylkeskonservator og Riksantikvar (gjelder freda bygg). Til grunn for restaureringsarbeidet legges grundig gjennomgang av tilgjengelig arkivmateriale og annen dokumentasjon samt påviste konstruksjonsspor i eksisterende bygningsmasse. Museet legger vekt på å søke ekstern finansiering for å øke midlene som kan brukes til bygningsvern. Tilskudd fra Vest-Agder fylkeskommune er en sentral del av «grunnfinansieringen» for å kunne søke slike midler. Riksantikvaren og BaneNOR har bidratt med viktige tilskudd til henholdsvis Sjølingstad Uldvarefabrik og Setesdalsbanen.

Bygningsvernressursene (inkl. vaktmestertjenester/driftsleder) er fordelt med 2 stillinger på Kristiansand museum, 1 stilling på Gimle Gård, 1 stilling på Sjølingstad Uldvarefabrik og 1 stilling på Lista museum. I tillegg leier museet inn kompetanse knyttet til flere av bygningsvernprosjektene. På Setesdalsbanen kjøpes bygningsvern- og vedlikeholdstjenestene fra eksterne leverandører etter behov.

Framstillingen under viser en stikkordsmessig oppstilling av utførte bygningsvern- og vedlikeholdsarbeider i 2019. Vaktmestertjenester og sikkerhetsarbeid er ikke medtatt i oversikten.

Setesdalsbanen

- 319 sviller skiftet
- Sandblåsehallen satt i stand
- Hall til gult materiell/arbeidsmaskiner ferdigstilt
- Grovane stasjon klargjort for maling
- Gjerde rundt Grovane verksted satt i stand
- Lokstall satt i stand

Kristiansand museum

- Festningsgata 48 malt
- Sikringsarbeider på Trydalstua utført
- Arbeid med låven på Setesdalstunet startet opp
- Stabburet fra Eiken nesten ferdig restaurert
- Forprosjekt istandsetting av «Vestre Strandgate 44» startet opp
- Sikringsarbeider Tonstadbu utført
- Etablering av overbygd verkstedsområde nærmer seg ferdig

Gimle Gård

- Årlig kalking/kalkmaling av grunnmur utført
- To vinduer i muren på hovedhuset utbedret
- Maling på fundamenter i søylegangen fjernet
- To nye faste vinduer i muren på forpakterboligen laget
- Muren til forpakterboligen malt

Kristiansand kanonmuseum:

- Sambandsbunkeren ferdig restaurert
- Selve kanonen ferdig restaurert utvendig og malt opp i originale farger

D/S Hestmanden:

- Deler av hoveddekket skiftet ut pga. råteskade, store arealer gjenstår
- Reetablering av aktersalongen fullført
- Forprosjekt istandsetting av «Ruffen» gjennomført

Mandal museum:

- Istandsetting av økonomibyggets gavlvegg mot nord ferdigstilt
- Istandsetting av hovedhusets gavlvegg mot vest ferdigstilt
- Istandsetting av vinduer og dører i Vigeland hus utført

Sjølingstad Uldvarefabrik:

- Vedlikehold på maskinparken
- Vinduer og ytterdør i Disponentbolig istandsatt
- 29 smidde og støpejernsvinduer istandsatt i teglsteinsbygget
- Nytt taktekke på vaskeribygning lagt
- Nytt gjerde ved Disponenten oppført

Lista museum:

- Istandsettingen av den freda Østhassel redningsstasjon ferdigstilt
- Istandsettingsarbeider på Hervoll mølle utført
- Installasjon av brann- og tyverisikring i Åptahuset, ihht midler fra Kulturrådet
- Tørking av trevirke til restaureringsprosjekt

Flekkefjord museum:

- Videre arbeid med uteområdet foretatt.

FORSKNING

Forskning, forvaltning og formidling komplementerer hverandre i størst mulig grad ved at forskningsresultater brukes aktivt i formidling, og ved at det også forskes på våre gjenstander. Forskning og dokumentasjon i 2019 var hovedsakelig knyttet til museumsetikk, plastbåt, industrihistorie og militærhistorie.

Forskningen er forankret i museets forskningsplan. I 2019 ble ny forskningsplan utarbeidet av museets konservatorer under ledelse av fagseksjonens leder. Det er et uttalt mål at flest mulig av museets konservatorer skal ha NMF-godkjenning, og to av museets ansatte har jobbet målrettet med artikler som skal føre dit og fått sine artikler fagfellevurdert i 2019. Disse har blitt publisert i museets antologi «Plastic II» på slutten av året.

I 2019 har Vest-Agder-museet utgitt to fagfelleverderte artikler i internasjonale tidsskrifter og to egne bøker. Boka «Museum Ethics in Practice» ble utgitt i mars, som digital publikasjon. Boka er den engelske oversettelsen av «Museumsetikk i praksis» som ble utgitt av Museumsforlaget i 2017.

Vårt internasjonale samarbeidsprosjekt «Identity on the Line» fikk gjennomslag i EU i juni 2019. Prosjektet er på flere måter å anse som et forskningsprosjekt og vil bidra til å løfte forskningen ved VAM ytterligere.

Vest-Agder-museet har også i 2019 fulgt opp samarbeidet i Forskernettverk Agder, der museet er representert i Rådet. Nettverket arrangerte i oktober Agderseminaret på Kuben i Arendal. Årets tema var «Grenseløst Agder – det som skilte og det som bandt».

NETTVERKSARBEID

Nasjonale nettverk

Museets avdelinger deltar i formelle og uformelle nettverk på nasjonalt plan. Vest-Agder-museet har en svært bred tematisk og samlingsmessig portefølje. Vi har derfor sett det som nødvendig å delta i en rekke faglige, nasjonale nettverk:

- Nasjonalt nettverk for arbeiderkultur
- Nasjonalt nettverk for teknologi og industrihistorie
- Nasjonalt nettverk for bergkunst
- Byggnettverket, nasjonalt nettverk
- Nasjonalt nettverk for fotografi
- Herregårdsnettverket, nasjonalt nettverk
- Nasjonalt nettverk for fiskerihistorie og kystkultur
- Nasjonalt nettverk for sjøfart
- Nasjonalt nettverk for demokrati og menneskerettigheter
- Nettverk for museumsbaner og jernbanehistorie
- Industriarleggenes fellesråd
- Museumsnettverk i Virke (administrasjon og reiseliv)
- Kulturrådets program for museenes samfunnsrolle (programmidler 2018-2020)

Vest-Agder-museet spiller også en aktiv rolle i organisasjonsarbeid på museumsfeltet nasjonalt:

- Norges museumsforbund (NMF): Direktør John Olsen er styreleder i NMF. VAM samarbeidet med museumsforbundet og de andre konsoliderte museene i Agder om museumsfaglige debatter under Arendalsuka. Gro Eikeland, avd.leder Kanonmuseet/prosjektleder Hestmanden, er med i styret for NMFs fagseksjon for museumsledelse. Judith S. Nilsen, formidlingsleder ved Sjølingstad Uldvarefabrik, er varamedlem til styret i seksjon for formidling.
- ICOM (den internasjonale museumsorganisasjonen): Kathrin Pabst er styremedlem i Norsk ICOM (styreleder april-september 2019) og ble valgt til president i den nyopprettede ICOM International Committee on Ethical Dilemmas under ICOM-konferansen i Kyoto i Japan i september 2019.

Regionale nettverk

Vest-Agder-museet deltar i en rekke nettverk på regionalt og lokalt nivå. Av regionalt nettverksarbeid kan nevnes:

- John Olsen var medlem av fakultetsstyret i Universitetet i Agder fram til valget 2019. Kathrin Pabst gikk inn som vara i styret etter valget.
- VAM er representert i Rådet for Forskernettverk Agder
- VAM deltar i museumspedagogisk forum på Agder, kultur- og reiselivsnettverket USUS, Cruiseneettverket og Næringsforeningen i Kristiansandsregionen og samarbeider tett med fylkeskonservatoren i Vest-Agder.
- Formidlingsleder Gunhild Aaby er leder for Den norske historiske forening i Agder. Hun var også oppnevnt medlem i faglig utvalg for kulturvern i Kulturrådet 2018-2019.

Studenter i praksis

Vest-Agder-museet har i 2019 hatt tre bachelorstudenter i historie i treukers praksis ved museet som et ledd i det nye studieemnet "Humanister i praksis" ved UiA. Formålet med ordningen er å gjøre humanistiske studier mer arbeidsrelevante. Studentene fikk innblikk i ulike arbeidsoppgaver ved museet, alt fra behandling og registrering av gjenstander, undersøkelser og kildesøk til skriving av en faglig basert artikkel til hjemmesidene våre. Det er andre året VAM er praksisbedrift. Både museet og universitetet ønsker å videreføre ordningen til neste år.

STØTTE OG TJENESTER TIL EKSTERNE AKTØRER OG MUSEER

Museer uten fylkeskommunalt driftstilskudd, lag og foreninger og andre ikke-kommersielle aktører, som har et kultur- eller naturhistorisk prosjekt de ønsker å realisere, kan søke Vest-Agder-museet om prosjektstøtte. Den årlige rammen er på 200 000 kroner, fordelt på to søknadsrunder.

DISSE PROSJEKTENE FIKK TILSKUDD I 2019:

Tildelinger 1. søknadsrunde, kunngjort på vestagdermuseum.no, april 2019:

Søker	Kommune	Prosjekt	Tildeling
Sykehusmuseet ved SSHF	Kristiansand	Jubileumsutstilling	10 000 kr
Bakke Kulturhistoriske forening	Flekkefjord	Lokalhistorisk formidling for barn og unge	15 000 kr
Flekkefjord Jernbanemuseum v/Flekkefjordbanens Venner	Flekkefjord	Utstillingsmontre	25 000 kr
Kristiansand Orlogsforening	Kristiansand	Innkjøp av pc og printer til registrering	10 000 kr
Knaben Gruvemuseum	Kvinesdal	Historiesti med informasjonstavler	20 000 kr
Flekkerøya historielag	Kristiansand	Intranettserver til utstillingen «Flekkerøya før itia»	20 000 kr
		Totalt	100 000 kr

Tildelinger 2. søknadsrunde, kunngjort på vestagdermuseet.no, oktober 2019:

Søker	Kommune	Prosjekt	Tildeling
Kystmuseet Fedrenes Minne	Flekkefjord	Kopi av gullfunnet på Hidra i 1845	10 000 kr
Listeskøyta Kystkultursenter	Farsund	Utstyr til registrering av gjenstander	12 000 kr
Sissel Olaug Klokkhammer	Farsund	Abraham Berge – dokument- og bildesamling	10 000 kr
Stiftelsen Det gamle posthuset	Audnedal	Restaurering av vinduer	5 300 kr
Stiftelsen Porsmyr	Songdalen	Flytting og utvidelse av tekstilavdeling	18 000 kr
Søgne gamle prestegård	Søgne	Fornyelse av Landbruksutstilling med oppførelse av sjøbod	15 000 kr
Hægeland Bygdemuseum/ Hægeland Sogelag	Vennesla	PC m.m. til registrering av gjenstander	9 500 kr
Vennesla Historielag	Vennesla	Innsamling og registrering av stedsnavn i nedre Vennesla	20 000 kr
		Totalt	99 800 kr

VAM yter også råd og faglig bistand og har vært på flere befaringer i 2019. Tjenesten er gratis og er tilgjengelig for museer, lag og foreninger og andre som arbeider med kulturhistorisk materiale og formidling. Museet tilbyr i tillegg utlån av utstillingsutstyr og utskriftstjenester til sterkt reduserte priser til andre museer og samarbeidspartnere. Utstyrsbanken har i 2019 blitt betydelig utvidet med nye telt, sammenleggbare bord, projektor, visningsskjermer og utstillingsbyster.

VAM har tilbudt tre kurs i 2019: Minneinnsamling med Memoar, kurs i gjenstandsvurderinger i samarbeid med Aust-Agder museum og arkiv og formidlingskurs for sommeransatte. Museet har også bidratt med faglig innhold til Vest-Agder Museumslags høstseminar på Knaben.